

Psihologijske teme 20 (2011), 1, 47-66

Izvorni znanstveni rad – UDK – 159.923:316
159.923:78

Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskoga modela

Ina Reić Ercegovac, Snježana Dobrota

Odsjek za učiteljski studij, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Sažetak

Glazbene su preferencije, kao najjednostavniji oblik afektivnog reagiranja na glazbu, determinirane interakcijom različitih čimbenika. Prema teoriji glazbenih preferencija (Rentfrow i Gosling, 2003) najznačajniju ulogu u njihovu kreiranju imaju osobine ličnosti, samopoimanje i kognitivne sposobnosti pojedinca. Cilj je ovog istraživanja bio utvrditi glazbene preferencije studenata različitih usmjerenja te ispitati kakva je uloga nekih sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskog modela u preferencijama glazbenih stilova. U istraživanje je uključeno petnaest primjera različitih glazbenih žanrova. Pored upitnika na kojem su sudionici (N = 415) procjenjivali stupanj svidanja glazbenih ulomaka, primijenjen je Upitnik općih podataka te Upitnik za ispitivanje osobina ličnosti (Goldberg, 2001). Eksploratornom su faktorskom analizom preferencija glazbenih primjera izdvojena četiri faktora koji upućuju na drugačiju strukturu glazbenih preferencija u odnosu na rezultate dosadašnjih istraživanja. Rezultati pokazuju da mladi podjednako preferiraju kompleksni i konvencionalni glazbeni stil, dok su prema ostalim glazbenim stilovima iskazali niži stupanj preferencija. Sociodemografske značajke, izuzev spola, nisu se pokazale značajnim korelatima preferencija, no rezultati su potvrdili pretpostavku o značajnoj ulozi osobina ličnosti u predviđanju glazbenih preferencija. Utvrđeni su značajni glavni efekti spola i glazbenih stilova na preferencije, kao i značajni interakcijski efekti spola, područja studiranja i glazbenih stilova.

Cljučne riječi: glazbene preferencije, glazbeni stilovi, osobine ličnosti, sociodemografske značajke

Uvod

Glazba je važna komponenta u životu mladih ljudi. Pomoću glazbe mladi izražavaju ono što jesu, ono što bi željeli biti i način na koji žele da ih drugi doživljavaju. Glazbene preferencije, pored sposobnosti estetskog procjenjivanja i

✉ Ina Reić Ercegovac, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Zajčeva bb, 21000 Split.
E-pošta: inareic@ffst.hr.

glazbenog ukusa, predstavljaju afektivno reagiranje na glazbu, i to njegov najjednostavniji oblik. Dok glazbeni ukus predstavlja stabilnu i dugoročnu, tj. dispozicijsku afektivnost prema glazbi i glazbenim izričajima, glazbene se preferencije odnose na kratkoročne procjene sviđanja (Mirković-Radoš, 1996). Jedan od poznatijih teorijskih modela glazbenih preferencija (LeBlanc, 1981) nudi hijerarhijski organizirane razine varijabli koje su značajne za glazbene preferencije pojedinca, a uključuju značajke samog podražaja – glazbe, zatim fiziološke uvjete, afektivno stanje slušatelja i druge značajke poput osobina ličnosti, glazbene sposobnosti, etničke pripadnosti ili socioekonomskog statusa slušatelja.

Glazba, kao neizostavan dio okoline pojedinaca, ima raznolike psihološke funkcije koje se mogu podijeliti u emocionalne, kognitivne i socijalne. Pored činjenice da zauzima središnje mjesto u nizu socijalnih aktivnosti, među važnijim socijalnim funkcijama glazbe je i njezina uloga u samopredstavljanju, odnosno prezentaciji razmišljanja, stavova i vrijednosti pojedinca (Dehyle, 1998; Knobloch i Zillman, 2003). Takva se uloga glazbe čini posebno važnom tijekom izgradnje identiteta, što sugeriraju i neki autori ističući važnost glazbe u procesu formiranja i komuniciranja socijalnoga identiteta tijekom adolescencije (North i Hargreaves, 1999). Tome u prilog idu i rezultati istraživanja u kojima se pokazalo da je sličnost u glazbenim preferencijama važan čimbenik u formiranju bliskih odnosa s drugima i prijateljstava upravo tijekom adolescencije (Selfhout, Branje, ter Bogt i Meeus, 2009). I glazbeni se ukus, kao stabilniji oblik afektivnog reagiranja na glazbu, smatra jednom od odrednica pripadnosti određenoj socijalnoj grupi te značajkom grupnog identiteta (Tekman i Hortacsu, 2002). Studija o sociologiji subkultura provedena na nacionalnom uzorku (Perasović, 2001) također sugerira da glazba ima funkciju uspostavljanja identiteta određenih supkulturnih skupina.

Pored uloge glazbe u formiranju socijalnog identiteta i njegovu predstavljanju okolini, glazba pojedincu može koristiti i za zadovoljavanje potreba izvan socijalnog konteksta, kao što je, na primjer, regulacija raspoloženja (Rentfrow i Gosling, 2003), što je posebno prisutno kod emocionalno nestabilnijih i introvertiranijih pojedinaca (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007). Stoga je jasna i emocionalna funkcija glazbe kao medija kojim pojedinci mogu regulirati vlastito raspoloženje, što je pak povezano i s utjecajem glazbe na funkcioniranje vegetativnoga živčanog sustava pojedinca. Naime, meta-analiza je eksperimenata u kojima se istraživao utjecaj glazbe na fiziološke indikatore aktivacije (Pelletier, 2004) pokazala da opuštajuća glazba ima učinka na smanjenje pobuđenosti i aktivacije, no veličina je toga efekta varirala s obzirom na dob, glazbene preferencije, stresore i ranija glazbena iskustva sudionika. Dillman Carpentier i Potter (2007) su ispitali efekte različitih glazbenih stilova na razinu simpatičke aktivacije sudionika te su pokazali da slušanje glazbe brzih ritmova povećava aktivaciju, što nije utvrđeno za glazbu sporih ritmova. Nadalje se pokazalo da stil i tempo glazbe imaju značajan interakcijski učinak na elektrodermalnu reakciju sudionika, na način da pri slušanju klasične glazbe brzi tempo povećava aktivaciju,

dok takav tempo ima suprotan učinak na aktivaciju sudionika pri slušanju *rock*-glazbe. Osim što je istraživanjima jasno pokazan utjecaj glazbe na vegetativni živčani sustav (Dillman Carpentier i Potter, 2007; Krumhansl, 1997; Nyklicek, Thayer i van Doornen, 1997), ranija su istraživanja koja su se bavila odnosom glazbenih preferencija i različitih značajki ličnosti dala donekle potvrdu i o povezanosti glazbenih preferencija i fiziološke pobuđenosti. Tako je u nekim istraživanjima utvrđena povezanost između preferencija *heavy metal*-glazbe i visoke razine pobuđenosti, kao i između preferencija toga glazbenog stila i sklonosti traženju uzbuđenja te sklonosti antisocijalnim ponašanjima (Hansen i Hansen, 1991; McNamara i Ballard, 1999).

Od najvećeg je interesa za ovaj rad povezanost glazbenih preferencija i osobina ličnosti. Iako je još Catell polovicom prošlog stoljeća pokušao dovesti u vezu osobine ličnosti i glazbene preferencije, velik su doprinos ovom području pružili recentniji radovi, posebno oni Rentfrowa i Goslinga (Rentfrow i Gosling, 2003, 2006, 2007), te njihova teorija glazbenih preferencija. Upravo su njihova istraživanja rasvijetlila ulogu individualnih značajki ličnosti u glazbenim preferencijama, ali i slušanju glazbe općenito. Preferencije određene vrste glazbe determinirane su interakcijom utjecaja različitih činitelja, o čemu govori i LeBlanc (1981), a prema teoriji glazbenih preferencija (Rentfrow i Gosling, 2003) osobine ličnosti, kognitivne sposobnosti i samopoimanje predstavljaju tri važna čimbenika koja sudjeluju u kreiranju glazbenih preferencija pojedinca. S obzirom na kognitivne sposobnosti istraživanja su pokazala da pojedinci visoko razvijene inteligencije, odnosno kognitivnih sposobnosti općenito, pokazuju veće preferencije za složene i umjetničke glazbe u odnosu na pojedince nižih kognitivnih sposobnosti. Rentfrow i Gosling (2003) to tumače sklonošću pojedinaca ka preferenciji one glazbe koja im osigurava optimalnu razinu stimulacije. Prema tome, pojedinci visokog stupnja inteligencije preferiraju složeniju glazbu jer ona za njih ima optimalno stimulirajuće djelovanje, dok je pojedincima niže razvijenih kognitivnih sposobnosti jednostavnija glazba optimalno stimulativna.

Istraživanja su o odnosu osobina ličnosti iz petfaktorskog modela i glazbenih preferencija pokazala da je preferiranje glazbe veselih ritmova s vokalima značajno povezano s ekstraverzijom, dok je preferencija kompleksne i umjetničke glazbe povezana s osobinom otvorenosti za nova iskustva ili intelektom (Rentfrow i Gosling, 2003). Moguće je da takvi pojedinci koji postižu visoke rezultate na dimenziji intelekta preferiraju glazbene stilove koji osnažuju njihov doživljaj sebe kao sofisticirane osobe sklone umjetnosti (Rentfrow i Gosling, 2003). Pored toga, osobe visoke inteligencije preferiraju kompleksne glazbene izričaje u odnosu na veselo-konvencionalne jer složenija glazba omogućava intelektualno stimulativnije doživljaje. Pearson i Dollinger (2003) su utvrdili da je ekstraverzija povezana općenito s glazbenim interesima, te preferencijom *pop/rock*-glazbe. Ekstraverti koriste glazbu za poticanje pobuđenosti, posebno tijekom monotonih i jednoličnih aktivnosti, pa ne iznenađuje da preferiraju energičnu i plesnu glazbu (McCown,

Keiser, Mulhearn i Williamson, 1997). Istraživanja su pokazala da pozadinska glazba značajno više interferira s drugim kognitivnim procesima kod introverata nego kod ekstraverata (Furnham i Strbac, 2002). Pored navedenog, neki su autori upozorili na povezanost ekstraverzije i preferencije *rock*-glazbe, pri čemu ekstraveriti, u odnosu na introverte pokazuju značajno veće preferencije toga glazbenog stila, posebno *hard-rock*-glazbe kao zasebnog smjera unutar *rock*-izričaja (Daoussis i McKelvie, 1986). Razlike između ekstraverata i introverata postoje, osim u glazbenim preferencijama, i u razlozima slušanja glazbe i načinima njezina korištenja. Tako glazba za ekstraverte predstavlja primarno socijalni alat i teško je odvojiva od društvenog konteksta (upoznavanje s ljudima, socijalne interakcije, pozadinska glazba uz druge aktivnosti i slično), dok za introverte glazba spada u privatnu domenu, a primarne su joj funkcije zadovoljenje individualnih potreba.

Dollinger (1993) je utvrdio značajnu povezanost ekstraverzije s preferencijom *jazz*-glazbe, koju je vjerojatno zbog njezinih značajki, u prvom redu kontinuirane improvizacije, moguće dovesti u vezu s visokom razinom pobuđenosti koja je tipična za ekstraverte. Traženje je uzbuđenja u istom istraživanju bilo povezano s preferiranjem *hard-rock*-glazbe, dok je otvorenost za iskustva korelirala s različitim glazbenim izričajima izvan *mainstream pop/rock*-izričaja. Povezanost preferencija prema *hard-rock*-glazbi i traženja uzbuđenja kao značajke osobnosti potvrđena je i u drugim istraživanjima (Little i Zuckerman, 1986).

Emocionalno su nestabilniji pojedinci osjetljiviji na emocionalan učinak glazbe pa su je skloniji koristiti u svrhu emocionalne regulacije i regulacije raspoloženja (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007). S obzirom na osobinu ugodnosti i savjesnosti, istraživanja nisu potvrdila neke značajnije odnose ovih osobina i glazbenih preferencija. Valja tek spomenuti kako su Chamorro-Premuzic i Furnham (2007) utvrdili da je savjesnost negativno povezana s vjerojatnošću korištenja glazbe u svrhu emocionalne regulacije te da pojedinci visoko na ovoj osobini ličnosti doživljavaju glazbu na racionalan način. Delsing, ter Bogt, Engels i Meeus (2007) su tijekom trogodišnjeg praćenja preko dvije tisuće adolescenata identificirali četiri interpretabilne dimenzije glazbenih preferencija (*rock*, *elite*, urbana glazba, popularno-plesna glazba) te utvrdili konzistentnu povezanost osobina ličnosti i glazbenih preferencija, kao i njihovu stabilnost tijekom trogodišnjeg perioda.

Treba napomenuti kako se veza između glazbenih preferencija i osobina ličnosti oblikuje putem društvenih interakcija pojedinca, u prvom redu djelovanjem masovnih medija, vršnjaka i suvremenih kulturnih trendova. Stoga je logično očekivati da se veza između osobina ličnosti i glazbenih preferencija mijenja, i to s obzirom na društveni status i područje iz kojeg pojedinac potječe, ali i s obzirom na dob onoga koji promatra. Tako će, naprimjer, mlađi promatrači percipirati osobu koja voli *jazz* kao erudita, dok će je oni koji su odrastali u vrijeme kada je *jazz* bio *mainstream* percipirati kao konvencionalnu osobu (Rentfrow i Gosling, 2006).

Na domaćoj se populaciji mladih vrlo rijetko istraživala struktura glazbenih preferencija (Popović, 2006), pa je jedan od ciljeva ovog istraživanja bio provjeriti vrijede li dimenzije glazbenih stilova utvrđene na populaciji mladih s američkog područja (Rentfrow i Gosling, 2003) i na populaciji hrvatskih studenata. Polazeći od LeBlancova modela glazbenih preferencija (LeBlanc, 1981) i teorije glazbenih preferencija Rentfrowa i Goslinga (2003), krenulo se od pretpostavke da će rezultati pokazati povezanost sociodemografskih značajki sudionika i osobina ličnosti iz petfaktorskog modela s preferencijama pojedinih glazbenih stilova. Nadalje, budući da je profesionalno usmjerenje posredni pokazatelj interesa i kognitivnih sposobnosti, ali i značajki ličnosti u užem smislu, očekivalo se da će sudionici izražavati različite preferencije s obzirom na područje svog studija.

U kontekstu osobina ličnosti iz petfaktorskog modela, a uzimajući u obzir rezultate dosadašnjih istraživanja, krenulo se od pretpostavke o značajnoj povezanosti osobine intelekt i preferencija složenijih glazbenih izričaja, poput klasične glazbe ili *jazza*, kao i povezanosti ekstraverzije i energično plesnih glazbenih stilova. U nedostatku spoznaja o odnosu osobine savjesnosti i ugodnosti i glazbenih preferencija, a imajući na umu značajke pojedinaca koji postižu visoke rezultate na tim osobinama ličnosti, pretpostavljena je povezanost osobine ugodnosti s konvencionalnim, veselim i duhovnim glazbenim stilovima, dok se nije očekivala povezanost savjesnosti i preferencija glazbenih stilova.

Cilj je ovog istraživanja bio provjeriti strukturu glazbenih preferencija mladih te provjeriti navedene pretpostavke o odnosu glazbenih preferencija i sociodemografskih značajki sudionika i osobina ličnosti iz petfaktorskog modela.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 415 sudionika, studenata Filozofskoga, Ekonomskoga, Prirodoslovno-matematičkoga, Kineziološkoga te Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje iz Splita. Prosječna je dob sudionika bila 20 godina. S obzirom na spol, sudjelovalo je podjednako sudionika oba spola (47% studenata i 53% studentica). S obzirom na područje studiranja, podjednaka je zastupljenost društveno-humanističkog i prirodoslovno-tehničkog područja. Pri tome su studenti Ekonomskoga, Filozofskoga i Kineziološkoga fakulteta objedinjeni u skupinu društveno-humanističkog ($N_M = 65$; $N_Z = 143$), dok su studenti Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje te studenti Prirodoslovno-matematičkog fakulteta činili skupinu sudionika prirodoslovno-tehničkog područja ($N_M = 129$; $N_Z = 78$). Za područje će se studiranja prve skupine sudionika dalje u radu koristiti naziv društveno, a za područje skupine studenata prirodoslovno-tehničkog područja koristit će se naziv prirodno. S obzirom na vrstu završenoga srednjoškolskog obrazovanja, 45% sudionika je završilo srednju strukovnu školu, a 55% sudionika ima gimnazijsko obrazovanje.

Instrumenti

Upitnikom općih podataka su prikupljeni sociodemografski podaci o sudionicima istraživanja (spol, dob, stručna sprema roditelja i vrsta završene srednje škole).

Upitnik za ispitivanje osobina ličnosti (International Personality Item Pool – IPIP, Goldberg, 2001) se sastoji od 50 čestica kojima se mjere osobine ličnosti iz modela *Big Five* (ekstraverzija, emocionalna stabilnost, ugodnost, savjesnost te intelekt). Sudionici odgovaraju zaokruživanjem odgovarajućega broja na skali Likertova tipa s pet stupnjeva (1 - potpuno netočno; 2 - uglavnom netočno; 3 - niti netočno niti točno; 4 - uglavnom točno; 5 - potpuno točno), a ukupan se rezultat oblikuje kao linearna kombinacija procjena po pojedinim subskalama, odnosno osobinama ličnosti. U ranijim su istraživanjima na hrvatskoj populaciji sve subskale pokazale jednofaktorsku strukturu, a koeficijenti pouzdanosti su se kretali od .72 do .82. U ovom je istraživanju upitnik pokazao zadovoljavajuće koeficijente pouzdanosti koji su, zajedno s drugim obilježjima upitnika, prikazani u Tablici 1. U odnosu na ostale subskale osobina intelekt pokazala je nižu, ali prihvatljivu pouzdanost. Jedino distribucija subskale ugodnosti odstupa od normalne.

Tablica 1. Obilježja IPIP Upitnika za mjerenje osobina ličnosti (Goldberg, 2001)

	N	M	SD	Cronbach α	z^a
Ekstraverzija	10	33.60	6.31	.83	1.23
Emocionalna stabilnost	10	31.98	6.58	.82	1.16
Ugodnost	10	39.18	5.82	.82	1.71*
Savjesnost	10	35.05	6.71	.82	1.26
Intelekt	10	36.87	4.56	.61	1.28

* $p < .05$; ^aKolmogorov-Smirnov test

Glazbeni nosač zvuka – Glazbeni primjeri, snimljeni na nosač zvuka, preuzeti su iz istraživanja Rentforwa i Goslinga (2003), na način da je slučajnim odabirom, od ponuđenih deset glazbenih ulomaka za svaki stil, odabran po jedan glazbeni ulomak. Glazbeni su primjeri bili sljedeći: filmska glazba: glazba iz filma *Posljednji Mohikanac*; *pop*: N'sync – *Bye Bye Bye*; elektronska glazba: DJ Shadow – *What Does Your Soul Look Like*; *hip-hop*: Eazy-E – *Easy Street*; *blues*: Howling Wolf – *Spoonful*; *folk*: Indigo Girls – *Become You*; *country*: Johnny Cash – *Rusty Cage*; *funk*: Kool and the Gang – *Celebration*; *soul*: Marvin Gaye – *If You Don't Know Me By Now*; *alternativa*: Nirvana – *Verse Chorus Verse*; religijska glazba: Praise Band: *Rock of Ages*; *jazz*: Quincy Jones – *Summer in the City*; klasična glazba: N. R. Korsakov – *Bumbarov let*; *rock*: Van Halen – *Jump*; *heavy metal*: Guns'n'Roses – *Welcome to the Jungle*), svaki u trajanju od oko 45 sekunda.

Upitnik je za ispitivanje glazbenih preferencija konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Sastojao se od 15 skala procjene od 1 do 5 (1 - uopće mi se ne sviđa, 5

- potpuno mi se sviđa), a uz svaku skalu procjene naveden je redni broj glazbenog primjera.

Postupak

Sudjelovanje je u istraživanju bilo dobrovoljno i anonimno, a provedeno je grupno, za vrijeme održavanja nastave u ljetnom semestru ak. god. 2009./2010. Zadatak je sudionika bio da nakon odslušanoga glazbenog ulomka procijene stupanj svidanja svakoga pojedinog ulomka i zaokruže odgovarajući broj na skali procjene. Kako bi se izbjegao utjecaj redoslijeda slušanja, izvršene su tri rotacije redoslijeda glazbenih primjera različitim grupama sudionika.

Rezultati

Kako bi se provjerila struktura glazbenih preferencija i usporedila s rezultatima dosadašnjih istraživanja, provedena je eksploratorna faktorska analiza metodom glavnih komponenata uz varimax-rotaciju. Iz analize su izostavljeni podaci za dva glazbena stila iz teorije glazbenih preferencija (Rentfrow i Gosling, 2003) i to za filmsku glazbu, jer ju je nemoguće žanrovski odrediti (Rentfrow i Gosling, 2003), te za *country*-glazbu jer se radi o žanru specifičnom za američku glazbenu scenu (Popović, 2006). Analizom je preferencija za preostalih trinaest glazbenih primjera ponuđeno četverofaktorsko rješenje, a faktorska su zasićenja prikazana u Tablici 2.

Tablica 2. Matrica strukture glazbenih preferencija

	Kompleksni	Konvencionalni	Ritmično- plesni	Instrumentalno- refleksivni
Alternativna glazba	.81	.07	.09	.18
Klasična glazba	.40	.21	-.27	.26
<i>Heavy metal</i>	.81	-.18	-.11	.15
<i>Folk</i>	-.12	.67	.11	-.06
<i>Soul</i>	-.21	.68	-.19	.21
Religijska glazba	.10	.63	.05	.10
<i>Rock</i>	.29	.69	.13	-.20
<i>Pop</i>	-.19	.18	.67	-.22
<i>Hip-hop</i>	.19	.02	.82	.13
<i>Funk</i>	-.16	.36	.42	.31
Elektronska glazba	.24	-.01	.12	.64
<i>Blues</i>	.27	.15	-.11	.71
<i>Jazz</i>	-.01	-.02	-.06	.82
M	10.23	13.27	8.97	7.80
SD	2.93	2.84	2.60	2.66
Korelacija među česticama	.35	.30	.30	.38
Cronbach α	.60	.61	.61	.64

Kako bi se ispitao odnos sociodemografskih značajki sudionika, osobina ličnosti iz petfaktorskog modela te glazbenih preferencija, izračunate su korelacije između svih varijabli uključenih u istraživanje koje su prikazane u Tablici 3. Za korelacije je između varijabli osobina ličnosti, stupnja obrazovanja roditelja i glazbenih preferencija primijenjen Pearsonov koeficijent korelacije, dok je pri izračunu korelacija između sociodemografskih varijabli (spol, područje studiranja, završena škola) i glazbenih preferencija korišten odgovarajući point-biserijalni koeficijent korelacije.

Tablica 3. Matrica korelacija sociodemografskih značajki, osobina ličnosti te glazbenih preferencija

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1. Područje	-												
2. Spol	-.31*	-											
3. SS oca	.13	-.09	-										
4. SS majke	.08	-.04	.41*	-									
5. Škola	.05	.21*	.21*	.21*	-								
6. Ekstraverzija	-.05	.10*	-.01	.08	.05	-							
7. Emoc. stabil.	.05	-.14*	.02	.07	.05	.21*	-						
8. Ugodnost	-.15*	.30*	-.06	-.10	-.01	.23*	.07	-					
9. Savjesnost	-.13*	.17*	-.04	-.04	-.06	.05	-.01	.34*	-				
10. Intelekt	-.06	.14*	.06	.01	.05	.17*	-.03	.33*	.26*	-			
11. Kompleksni	.16**	-.04	.11*	.08	.08	-.04	.04	-.01	-.02	.16**	-		
12. Konvencional.	-.16**	.25**	-.08	-.08	.11	-.04	.02	.31**	.15**	-.03	-.01	-	
13. Ritm.-plesni	-.13**	.11*	-.02	-.01	.02	.16**	-.01	.08	.12*	-.13*	-.13*	.27**	-
14. Instr.-refleksiv.	.06	.01	.02	.08	.08	-.12*	.06	.05	.06	.19**	.41**	.11*	.00

* $p < .05$; ** $p < .01$; SS = stručna sprema; Emoc. stabil. = emocionalna stabilnost; Konvencional. = konvencionalni glazbeni stil; Ritm.-plesni = ritmično-plesni glazbeni stil; Instr.-refleksiv. = instrumentalno-refleksivni glazbeni stil

Iz Tablice 3. je vidljivo da varijable obrazovnog statusa roditelja i vrsta završenog srednjoškolskog obrazovanja nisu značajno povezane s preferencijama glazbenih stilova, izuzev značajne povezanosti između razine obrazovanja oca i preferencije kompleksne glazbe. Osobina intelekta, sukladno polaznim pretpostavkama, značajno je pozitivno povezana s preferencijama kompleksne i instrumentalno-refleksivne glazbe, dok je utvrđena negativna korelacija te osobine ličnosti i preferencije plesno-ritmičnog stila. Preferencija glazbe plesno-ritmičnog stila značajno je pozitivno povezana s osobinom ekstraverzije, a negativna povezanost ove osobine ličnosti utvrđena je za preferenciju instrumentalno-refleksivnog stila. Utvrđena je i značajna povezanost između osobine ugodnosti i konvencionalnog stila, što je u skladu s polaznim pretpostavkama o odnosu ugodnosti i preferencije veselih, optimističnih i duhovnih glazbenih izričaja. Emocionalna stabilnost nije povezana s preferencijom niti jedne dimenzije glazbenih stilova što je u skladu s ranijim istraživanjima (Popović, 2006; Rentfrow

i Gosling, 2003). Iako se nije očekivala značajna povezanost između osobine savjesnosti i preferencije glazbenih stilova, rezultati pokazuju da je savjesnost pozitivno povezana s preferencijom konvencionalne i plesno-ritmične glazbe. Interkorelacije preferencija glazbenih stilova pokazale su značajnu negativnu povezanost između preferencija kompleksne i plesno-ritmične glazbe, a najveća je povezanost utvrđena između preferencija kompleksne i instrumentalno-refleksivne glazbe.

Kako bi se ispitao zasebni doprinos spola, osobina ličnosti te područja studiranja glazbenim preferencijama sudionika, izračunate su četiri hijerarhijske regresijske analize s preferencijama glazbenih stilova kao kriterijima. Rezultati su tih analiza prikazani u Tablici 4.

Tablica 4. Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza s preferencijama glazbenih stilova kao kriterijima

Korak	Prediktori	Preferencije glazbenih stilova			
		Kompleksni	Konvencionalni	Ritmično-plesni	Instrumentalno-refleksivni
		Beta			
1.	Spol	-.04	.17**	.04	.00
Spol	R	.04	.25	.11	.00
	R ²	.01	.06	.01	.00
	F _{1,413}	0.67	27.82**	4.76*	0.00
2.	Ekstraverzija	-.08	-.02	.18**	-.17**
Osobine ličnosti	Emoc. stabil.	.05	.02	-.05	.10*
	Savjesnost	-.06	.07	.14**	.00
	Ugodnost	-.04	.29**	.05	.00
	Intelekt	.21**	-.16**	-.23**	.23**
	R	.21	.39	.30	.26
	R ²	.04	.15	.09	.07
	ΔR ²	.04**	.09**	.08**	.07**
	F _{6,408}	3.09**	11.86**	6.74**	5.13**
3.	Područje stud.	.16**	-.06	-.11*	.07
Područje studiranja	R	.26	.39	.31	.27
	R ²	.07	.15	.10	.07
	ΔR ²	.03*	.00	.01*	.00
	F _{7,407}	4.21**	10.39**	6.47**	4.72**

*p < .05; **p < .01; Emoc. stabil. = emocionalna stabilnost; Područje stud. = područje studiranja

Analiza za kriterij kompleksnog stila je pokazala da osobine ličnosti, uvedene u drugom koraku analize, značajno doprinose objašnjenju preferencija, pri čemu se kao značajan samostalan prediktor izdvojila osobina intelekta. Uz kontrolu spola i osobina ličnosti, područje studija pokazalo se također prediktivnim za preferenciju

ovog glazbenog stila, pri čemu su veće preferencije iskazali studenti prirodnog područja.

Spol i osobine ličnosti značajno su pridonijele objašnjenju preferencija konvencionalnoga glazbenog stila, pri čemu djevojke iskazuju višu razinu preferencija. Od osobina ličnosti, kao značajni samostalni prediktori izdvojile su se osobine ugodnosti i intelekta na način da su viši rezultat na dimenziji ugodnosti i niži na dimenziji intelekta prediktivni za veće razine preferencija konvencionalne glazbe.

Analiza za plesno-ritmični stil pokazala je značajnu ulogu osobina ličnosti u objašnjenju preferencija, pri čemu su se kao značajni samostalni prediktori izdvojile ekstraverzija, savjesnost i intelekt. Negativan regresijski koeficijent za osobinu intelekt upućuje da je niži rezultat na toj dimenziji ličnosti prediktivan za preferenciju plesno-ritmične glazbe. Varijabla spola je imala značajan regresijski koeficijent u prvom koraku, no uvođenjem daljnjih varijabli izgubila je značajnost. Područje je studija također značajno pridonijelo objašnjenju varijance pa proizlazi da je studij društvenog područja i uz kontrolu osobina ličnosti prediktivan za preferiranje ovoga glazbenog stila.

Preferencijama glazbe instrumentalno-refleksivnog stila značajno pridonose osobine ličnosti, i to introverzija, emocionalna stabilnost te intelekt. Spol i područje studija nisu se pokazali prediktivnima za preferenciju ovog stila glazbe.

Kako bi se ispitala razlike u preferencijama glazbenih stilova, te efekti spola i područja studiranja na glazbene preferencije, provedena je trosmjerna analiza varijance s ponovljenim mjerenjima koja je ukazala na značajne glavne efekte spola i glazbenih stilova, značajne interakcijske efekte spola i glazbenih stilova (Slika 1.), područja studiranja i glazbenih stilova (Slika 2.), kao i na značajan interakcijski efekt svih triju varijabli (Slika 3.). Prosječne su vrijednosti glazbenih preferencija po skupinama prikazane u Tablici 5., a glavni i interakcijski efekti trosmjerne analize varijance su prikazani u Tablici 6.

Tablica 5. Aritmetičke sredine i standardne devijacije glazbenih preferencija

Područje studija	Spol		Preferencije glazbenih stilova			
			Kompleksni	Konvencionalni	Ritmično-plesni	Instrumentalno-refleksivni
Društveno	Žene	M	3.29	3.55	3.07	2.59
		SD	0.95	0.69	0.85	0.91
	Muškarci	M	3.16	3.18	3.21	2.47
		SD	0.99	0.61	0.91	0.88
Prirodno	Žene	M	3.53	3.40	3.08	2.66
		SD	0.95	0.81	0.77	0.84
	Muškarci	M	3.60	3.09	2.73	2.68
		SD	0.99	0.71	0.86	0.90

S obzirom na spol, utvrđena razlika, iako nije velika, sugerira da postoje značajne razlike u preferencijama glazbenih stilova, a iz Tablice 5. je vidljivo da studentice izražavaju općenito veće glazbene preferencije u odnosu na studente. S obzirom na glazbene stilove, naknadna je analiza pokazala da postoje značajne razlike između svih stilova, izuzev kompleksnog i konvencionalnog.

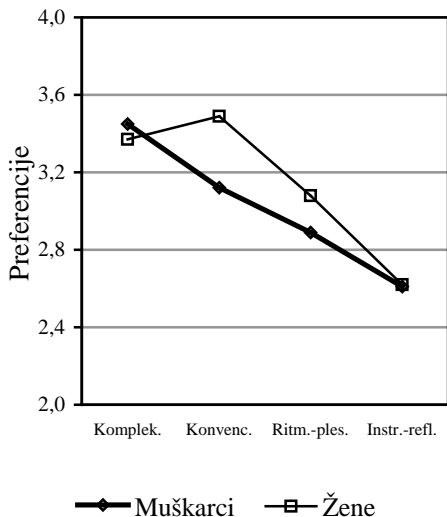
Tablica 6. Glavni i interakcijski efekti (F-omjeri) trosmjerne analize varijance za glazbene preferencije

	Varijable	F	Df	Post-hoc usporedbe ^a
Glavni efekti	Glazbeni stil	72.06**	3, 1233	1 > 2 1 > 3 4 > 2 4 > 3 2 > 3
	Područje studiranja	0.56	1, 411	-
	Spol	7.06**	1, 411	Ž > M
	Glazbeni stil x Studij	8.84**	3, 1233	1 (prirodno > društveno)
	Glazbeni stil x Spol	2.63*	3, 1233	4 (Ž > M)
Interakcije	Studij x Spol	0.02	1, 411	-
	Studij x Spol x Glazbeni stil	3.77**	3, 1233	M, 1 (društveno < prirodno) M, 2 (društveno > prirodno)

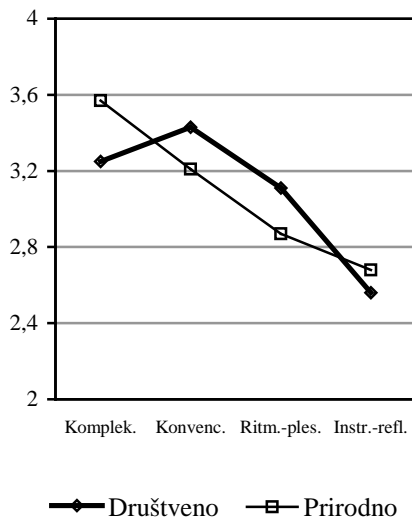
* $p < .05$; ** $p < .01$; ^aTukeyev test ($p < .05$); 1 = kompleksni; 2 = ritmično-plesni; 3 = instrumentalno-refleksivni; 4 = konvencionalni; M = muškarci; Ž = žene

Interakcijski efekt spola i glazbenih stilova na preferencije sudionika, prikazan na Slici 1., upućuje na razlike u preferenciji glazbenih stilova s obzirom na spol, pri čemu su djevojke iskazale veće preferencije konvencionalnog stila. U preferencijama ostalih glazbenih stilova naknadna analiza nije uputila na značajne razlike.

Slika 1. Glazbene preferencije u odnosu na spol i glazbene stilove

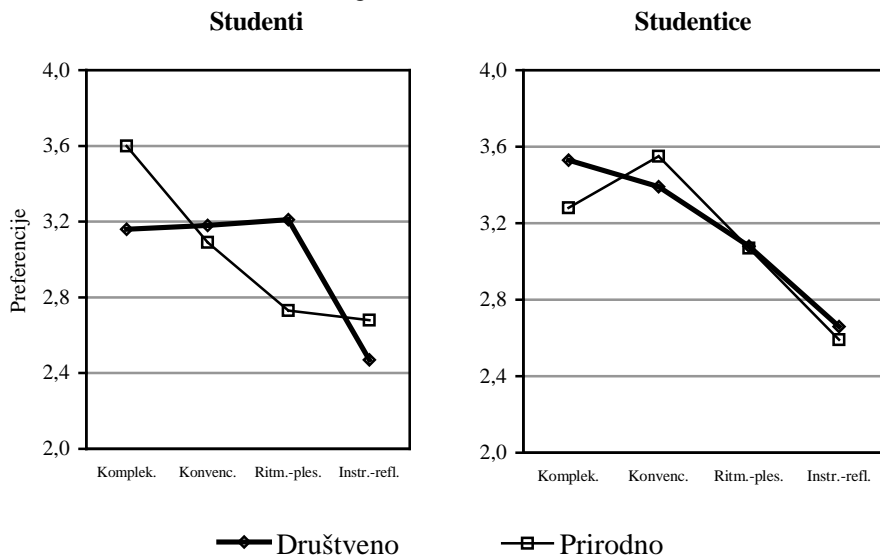
Slika 2. Glazbene preferencije u odnosu na područje studiranja i glazbene stilove

Interakcijski efekt područja studiranja i glazbenih stilova pokazuje različite glazbene preferencije, ovisno o profesionalnom usmjerenju studenata, pa je tako vidljivo da studenti prirodnog područja iskazuju veće preferencije prema kompleksnoj glazbi, u odnosu na studente društvenog smjera (Slika 2.). U preferencijama ostalih stilova naknadna analiza nije pokazala značajne razlike.

Interakcijski efekt svih triju varijabli (spola, područja studiranja i glazbenih stilova (Slika 3.) te provedene naknadne analize upućuju na sljedeće: studenti prirodnog područja, u odnosu na one društvenog, iskazuju veće preferencije prema kompleksnom stilu, dok kod studentica nije utvrđena razlika u preferenciji tog stila s obzirom na područje. Jednaka je situacija i s ritmično-plesnim stilom koji značajno više preferiraju studenti društvenog područja u odnosu na one prirodnog, dok kod studentica ponovno nema razlike u preferencijama tog stila s obzirom na područje.

Slika 3. Glazbene preferencije s obzirom na spol, područje studija i glazbene stilove

Rasprava

Rezultati su ovog ispitivanja pokazali strukturu glazbenih preferencija koja odstupa od onih prezentiranih u ranijim istraživanjima (Popović, 2006; Rentfrow i Gosling, 2003), što je vjerojatno posljedica različitih metodoloških rješenja. Činjenica da u podlozi preferencija alternativne, klasične, *heavy metal*-glazbe postoji zajednička osnova naizgled začuđuje, no veza klasične i *heavy metal*-glazbe je odavno poznata, posebno stoga što su začetnici *heavy metal*-glazbe bili uglavnom glazbenici klasične naobrazbe. Pored toga, neke je od značajki klasične glazbe moguće prepoznati i u *heavy metal*-stilu, poput kompleksnih solo dionica različitih instrumenata. *Heavy metal*-glazba se često opisuje kao spoj kompleksnosti i filozofije klasične glazbe sa suvremenom ekspresivnošću *jazza* i *bluesa*. Tome u prilog ide i značajna povezanost između preferencija kompleksnog (alternativna, klasična i *heavy metal*-glazba) i instrumentalno-refleksivnog stila (*blues*, *jazz* i elektronska glazba) (Tablica 3.).

Rezultati su provedenog istraživanja pokazali da mladi podjednako preferiraju kompleksni i konvencionalni glazbeni stil, dok su najniže preferencije iskazali prema instrumentalno-refleksivnoj glazbi. Sklonost je mladih k alternativnoj i *heavy metal*-glazbi vjerojatno odraz buntovnog raspoloženja mladih prema svim vrstama autoriteta. Naime, preferencije ovog stila glazbe odražavaju vrijednosti, konflikte i razvojne zadatke s kojima se adolescenti suočavaju (Schwartz i Fouts, 2003). Ova je vrsta glazbe bliska mladim osobama, prvenstveno zbog brzih i

glasnih zvukova gitara, basova i bubnjeva koji izražavaju široki dijapazon emocija, bliskih mladim ljudima. Pored toga, sadržajno, tekstove glazbenih stilova poput *heavy metala* ili alternativne glazbe obilježavaju moralni relativizam i suprotstavljanje autoritetu, što su adolescentima bliske teme. Hansen i Hansen (1991) također ističu da je preferencija ovakvoga glazbenog izričaja povezana s hiperseksualnošću, iskazivanjem antisocijalnih ponašanja i odbacivanjem autoriteta. Adolescenti glazbu koriste za regulaciju emocija na način da ih ona odvlači od problema, čime izbjegavaju neželjena emocionalna stanja i raspoloženja tražeći potvrdu za vlastite osjećaje i razmišljanja o sebi, drugima i društvu općenito. Očito je da ih ovakva glazba u tome ohrabruje pružajući im potvrdu da nisu emocionalno sami (Schwartz i Fouts, 2003).

Djevojke u odnosu na mladiće iskazuju nešto veću razinu preferencija glazbenih stilova općenito. Takav je rezultat u skladu s rezultatima istraživanja Crowthera i Durkina (1982) koji su, istražujući glazbene stavove tinejdžera, ustanovili da, iako se kod oba spola s dobi povećavaju pozitivni stavovi prema glazbi, stavovi su tinejdžerica pozitivniji, i to na svim uzrastima. Hargreaves, Comber i Colley (1995) su utvrdili da djevojke u odnosu na mladiće preferiraju širi raspon glazbenih stilova, dok su neka istraživanja uputila jasnu žanrovsku opredijeljenost djevojaka i mladića na način da mladići preferiraju *rock* i *heavy metal*-glazbu (Zillman i Gan, 1997), a djevojke *mainstream*, *pop*, *folk*, klasičnu te plesno orijentiranu glazbu (Dobrota i Reić Ercegovac, 2009; Zillman i Gan, 1997). U provedenom je istraživanju interakcijski efekt spola i glazbenih stilova na preferencije također uputio na stilsku opredijeljenost mladića i djevojaka tako da djevojke značajno više preferencije iskazuju prema konvencionalnom glazbenom stilu. To je u skladu s nekim ranijim istraživanjima u kojima se pokazalo da žene, u odnosu na muškarce, iskazuju preferiranje *mainstream* izričaja (Zillman i Gan, 1997) te romantične, popularne, narodne, klasične i plesno usmjerene glazbe (Christenson i Peterson, 1988; Finnas, 1989). Američka je studija glazbenih preferencija potvrdila nekoliko glazbenih stilova u kojima postoji značajna razlika u preferencijama između muškaraca i žena (Mizell, Crawford i Anderson, 2003). Muškarci su prema tim podacima značajno skloniji slušanju *rock*-, *heavy-metal*- i *jazz*- glazbe u odnosu na žene. Jedno je istraživanje provedeno na adolescentima azijske kulture pokazalo također da mladići više od djevojaka preferiraju *jazz* (Hui, 2001). U ovom istraživanju nisu utvrđene spolne razlike u preferenciji skupine stilova koja uključuje *jazz*, kao ni razlike u preferenciji alternativne i *heavy-metal*-glazbe. Razlog tome može biti u klasičnoj glazbi koja je uključena u kompozitni rezultat zajedno s alternativnom i *heavy metal*-glazbom, a iz ranijih je istraživanja poznato da žene iskazuju više preferencije prema klasičnoj glazbi u odnosu na muškarce (Mizell, Crawford i Anderson, 2003).

S obzirom na polazne pretpostavke o ulozi sociodemografskih značajki pojedinaca i osobina ličnosti u formiranju glazbenih preferencija, izračunate su korelacije među svim varijablama te hijerarhijske regresije kojima se provjerio

zaseban doprinos spola, područja studiranja i osobina ličnosti u objašnjenju varijance preferencija različitih glazbenih stilova. Rezultati su pokazali da je stupanj obrazovanja oca značajno povezan samo s preferencijom kompleksne glazbe, dok se vrsta završene škole, kao ni stupanj obrazovanja majke nisu pokazali povezanim s preferencijama niti jednoga glazbenog stila. Takvi rezultati nisu u skladu s jednim od najpoznatijih teorijskih modela glazbenih preferencija (LeBlanc, 1981), prema kojem osmu razinu utjecaja na glazbene preferencije čine upravo društvene i obiteljske odrednice. Pored toga, i ranija su istraživanja uputila na vrstu završenog obrazovanja te obrazovni status roditelja kao značajne korelate preferencija glazbenih stilova (Dobrota i Reić Ercegovac, 2009; Hargreaves, 1986). Istraživanja su se rijetko bavila odnosom glazbenih preferencija pojedinaca i njihove profesije (izuzev glazbenih profesija), već su uglavnom istraživane veze između razine obrazovanja i glazbenih preferencija. Pri tome se pokazalo da je stupanj obrazovanja značajan korelat glazbenih preferencija na način da je viša razina obrazovanja povezana s preferencijama *blues-* i *jazz*-glazbe (Mizell, Crawford i Anderson, 2003). U ovom se istraživanju pokazalo da je područje studiranja značajno povezano s preferencijom svih stilova, izuzev instrumentalno-refleksivnog, a provedene su hijerarhijske regresije potvrdile značajnu ulogu područja studija u predikciji preferencija konvencionalne te ritmično-plesne glazbe, i uz kontrolu spola i osobina ličnosti. Pri tome, prirodno je područje studija prediktivno za sklonost kompleksnom glazbenom stilu, dok je društveno područje prediktivno za sklonost ritmično-plesnoj glazbi.

Od svih se osobina ličnosti intelekt pokazao najvažnijom dimenzijom u predviđanju glazbenih preferencija pojedinaca. Njegova je prediktivna uloga značajna u preferencijama svih glazbenih stilova tako da viši rezultati na ovoj dimenziji predviđaju sklonost ka kompleksnoj i instrumentalno-refleksivnoj glazbi, dok niži rezultati na ovoj dimenziji predviđaju preferiranje konvencionalnog i ritmično-plesnog glazbenog stila. Time je potvrđena polazna pretpostavka o povezanosti intelekta i kompleksnijih glazbenih stilova, izvan *mainstrema*, na što su uputila i neka ranija istraživanja (Dollinger, 1993; Rentfrow i Gosling, 2003). *Heavy metal*- klasična, alternativna, *blues-*, *jazz-* i elektronska glazba su ipak glazbeni stilovi za "uži krug slušatelja" i ne spadaju u glazbeni *mainstream* blizak većini ljudi. Objašnjenje zbog čega ljudi koji postižu visoke rezultate na dimenziji intelekta preferiraju kompleksne, klasične i druge specifične glazbene stilove može biti dvojako. S jedne strane, moguće je da senzibilitetu osoba visokoga intelektualnog kapaciteta, sklonijima umjetnosti i kulturi te razvijene mašte i kreativnosti, klasična i druge vrste složene glazbe (posebno *jazz* ili pak buntovna glazba poput alternativne i *heavy metal*-glazbe) predstavljaju optimalno stimulirajući podražaj, odnosno omogućavaju zadovoljenje osobnih i socijalnih potreba koje pojedinac glazbom može ostvariti. Improvizacija i sloboda izvođenja *jazza* ili pak kompleksan i raznovrstan ritam *heavy-metal*a više odgovaraju značajkama pojedinaca visoko na dimenziji intelekta. S druge strane, moguće je i da pojedinci koji se žele takvima predstaviti okolini izražavaju preferencije onih

glazbenih stilova za koje vjeruju da okolini daju informacije o njihovim intelektualnim potencijalima, kreativnosti, sofisticiranosti ili osebnosti.

Rezultati su nadalje pokazali da ekstraverzija predviđa sklonost ritmično-plesnoj glazbi, što je očekivano jer se radi o živahnim i plesnim ritmovima, a ekstravertima, s obzirom na njihovu razinu pobuđenosti, odgovaraju upravo takvi oblici glazbe. Pored toga, ovi glazbeni stilovi vjerojatno najbolje ispunjavaju funkciju glazbe koja je ekstravertima dominantno usmjerena na društveni kontekst. S druge strane, introverti preferiraju instrumentalno-refleksivnu glazbu. Budući da glazba za introverte spada u privatnu domenu, a primarne su joj funkcije zadovoljenje individualnih potreba, instrumentalno-refleksivni se glazbeni stil najbolje uklapa u te funkcije. Fleksibilnost ritma i melodija *jazza*, melankolični ugođaj *bluesa* koji karakterizira upotreba snižene terce, kvinte i male septime određene dur-ljestvice, odgovaraju osobinama introverata kojima glazba treba biti inspirativna i poticajna. Ugodnost se pokazala najznačajnijim samostalnim prediktorom preferencija konvencionalnoga glazbenog stila što se može objasniti vezom između značajki glazbenih žanrova koji pripadaju ovom stilu (ugodnost, optimizam, pozitivnost, duhovnost i veselo raspoloženje) i značajki pojedinaca koji postižu visoke rezultate na osobini ugodnosti.

Zaključak

Jasno je da glazbene preferencije otkrivaju značajne informacije o različitim značajkama slušatelja. To je moguće objasniti nezavisnim ili zajedničkim djelovanjem triju mehanizama (Rentfrow i Gosling, 2006). Kao prvo, pojedinci izabiru glazbene stilove na temelju ugodnosti njihova zvuka. Takva se ugodnost može kretati od najniže razine, poput one na kojoj ekstraverti slušaju zborsku glazbu samo zato jer uživaju u zvuku ljudskoga glasa, do kognitivnih procesa više razine, kada su, naprimjer, riječi neke duhovne pjesme odraz duhovnih uvjerenja slušatelja. Drugo, pojedinci tragaju za glazbenim stilovima koji mogu regulirati njihovu razinu pobuđenosti. Tako ležerni pojedinci preferiraju umirujuće glazbene stilove jer im takva glazba omogućuje održavanje određene razine mirnoće (Sloboda, O'Neill i Ivaldi, 2001). Konačno, pojedinci putem glazbe izgrađuju i izražavaju svoj identitet, pa tako intelektualni tipovi slušaju složenu glazbu jer ona projicira sliku sofisticiranosti.

Rezultati provedenog istraživanja upućuju da mladi podjednako preferiraju kompleksnu i konvencionalnu glazbu, dok iskazuju najmanju sklonost ka instrumentalno-refleksivnom stilu glazbe. Preferencije je alternativne i *heavy metal*-glazbe moguće dovesti u vezu s glazbenim, ali i sadržajnim značajkama tih glazbenih stilova. Čini se da složena, glasna i intenzivna, a u sadržajnom smislu buntovna tematika, najbolje odražava razvojni stadij pojedinaca u kasnoj adolescenciji. Rezultati su istraživanja potvrdili pretpostavku o ulozi osobina

ličnosti u predviđanju glazbenih preferencija pojedinaca jer su provedene analize potvrdile značajan samostalni doprinos osobina ličnosti objašnjenju varijance svih glazbenih stilova. Pri tome se kao najvažnija istaknula osobina intelekt.

Ipak, prilikom formuliranja bilo kakvih zaključaka treba napomenuti nekoliko ograničenja provedenog istraživanja. To se prvenstveno odnosi na činjenicu da je pojedini glazbeni žanr predstavljen s jednim glazbenim primjerom, što je nedovoljno za stjecanje detaljnijeg uvida u preferencije pojedinih glazbenih stilova. Pored toga, postavlja se pitanje odabira pjesama koje su reprezentativne za različite stilove, posebno ako se uzmu u obzir raznovrsnost i brojni podžanrovi unutar jednoga glazbenog stila. Stoga bi u narednim istraživanjima trebalo uključiti više primjera za svaki glazbeni žanr te proučavati odnose između značajki ličnosti ili drugih varijabli, za čiju ulogu u glazbenim preferencijama postoji teorijsko uporište, i glazbenih preferencija pojedinih žanrova. Pri tome, svakako bi trebalo povećati raspon skala procjene kako bi se više istaknuo varijabilitet preferencija koji je primjenom skale od 1 do 5 u ovom istraživanju dosta sužen.

Rezultati upućuju na potrebu ekstenzivnijeg istraživanja odnosa između glazbenih preferencija i značajki ličnosti u različitim sociokulturnim kontekstima, jer još uvijek nije moguće steći jedinstveni uvid u navedenu problematiku. U narednim bi istraživanjima valjalo uključiti sudionike različitih dobnih i profesionalnih značajki, ali i pokušati ispitati odnos glazbenih preferencija sa širim dijapazonom značajki ličnosti, izvan petfaktorskog modela.

Literatura

- Chamorro-Premuzic, T. i Furnham, A. (2007). Personality and music: Can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98(2), 175-185.
- Christenson, P.G. i Peterson, J. (1988). Genre and gender in the structure of music preferences. *Communication Research*, 15, 282-301.
- Crowther, R. i Durkin, K. (1982). Sex- and age-related differences in the musical behaviour, interests, and attitudes towards music of 232 secondary school students. *Educational Studies*, 8(2), 131-139.
- Daoussis, L. i McKelvie, S.J. (1986). Musical preference and effects of music on a reading comprehension test for extraverts and introverts. *Perceptual and Motor Skills*, 62, 283-289.
- Dehyle, D. (1998). From break dancing to heavy metal: Navajo youth, resistance, and identity. *Youth & Society*, 30, 3-31.
- Delsing, M.J.M.H., ter Bogt, T.F.M., Engels, R.C.M.E. i Meeus, W.H.J. (2007). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality*, 22, 109-130.

- Dillman Carpentier, F. i Potter, R.F. (2007). Effects of music on physiological arousal: Explanations into tempo and genre. *Media Psychology*, 10(3), 339-363.
- Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2009). Glazbene preferencije mladih s obzirom na neke sociodemografske varijable. *Odgojne znanosti*, 11(2), 129-146.
- Dollinger, S.J. (1993). Personality and music preference: Extraversion and excitement seeking or openness to experience? *Psychology of Music*, 21(1), 73-77.
- Finnas, L. (1989). How can musical preferences be modified? *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 102, 1-58.
- Furnham, A. i Strbac, L. (2002). Music is as distracting as noise: The differential distraction of background music and noise on the cognitive test performance of introverts and extraverts. *Ergonomics*, 45, 203-217.
- Goldberg, L.R. (2001). International personality item pool: A scientific collaboratory for the development of advanced measures of personality traits and other individual differences. Preuzeto 2009 s <http://ipip.ori.org/ipip>.
- Hansen, C.H. i Hansen, R.D. (1991). Constructing personality and social reality through music: Individual differences among fans of punk and heavy metal music. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 35(3), 335-350.
- Hargreaves, D.J. (1986). *The developmental psychology of music*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hargreaves, D.J., Comber, C. i Colley, A. (1995). Effects of age, gender, and training on music preference of British secondary school students. *Journal of Research in Music Education*, 43(3), 242-250.
- Hui, V.W-F. (2001). *Music preferences, music and non-music media use, and leisure involvement of Hong Kong adolescents*. Doctoral Thesis, College of Music, University of North Texas.
- Knobloch, S. i Zillman, D. (2003). Appeal of love themes in popular music. *Psychological Reports*, 93, 653-658.
- Krumhansl, C.L. (1997). An exploratory study of musical emotions and psychophysiology. *Canadian Journal of Experimental Psychology*, 51, 336-352.
- LeBlanc, A. (1981). Effects of style, tempo and performing medium on children's music preference. *Journal of Research in Music Education*, 29(2), 143-156.
- Little, P. i Zuckerman, M. (1986). Sensation seeking and music preferences. *Personality and Individual Differences*, 7, 575-577.
- McCown, W., Keiser, R., Mulhearn, S. i Williamson, D. (1997). The role of personality and gender in preference for exaggerated bass in music. *Personality and Individual Differences*, 23(4), 543-547.
- McNamara, L. i Ballard, M.E. (1999). Resting arousal, sensation-seeking, and music preferences. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 125, 229-250.

- Mirković-Radoš, K. (1996). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Mizell, L., Crawford, B. i Anderson, C. (2003). *Music preferences in the US, 1982-2002. Report for the National Endowment for the Arts*. Santa Monica, California: Lee Mizell Consulting.
- North, A.C. i Hargreaves, D.J. (1999). Music and adolescent identity. *Music Education Research*, 1(1), 75-92.
- Nyklicek, I., Thayer, J.F. i van Doornen, L.J. (1997). Cardiorespiratory differentiation of musically induced emotions. *Journal of Psychophysiology*, 11, 304-321.
- Pearson, J.L. i Dollinger, S.J. (2003). Music preference correlates of Jungian types. *Personality and Individual Differences*, 36(5), 1005-1008.
- Pelletier, C.L. (2004). The effect of music on decreasing arousal due to stress: A meta-analysis. *Journal of Music Therapy*, 41(3), 192-214.
- Perasović, B. (2001). *Urbana plemena: Sociologija supkultura u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Popović, A. (2006). *Ličnost i glazbene preferencije*. Diplomski rad, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Zagreb.
- Rentfrow, P.J. i Gosling, S.D. (2003). The do re mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1236-1256.
- Rentfrow, P.J. i Gosling, S.D. (2006). Message in a ballad: The role of music preferences in interpersonal perception. *Psychological Science*, 17, 236-242.
- Rentfrow, P.J. i Gosling, S.D. (2007). The content and validity of stereotypes about fans of 14 music genres. *Psychology of Music*, 35, 306-326.
- Schwartz, K.D. i Fouts, G.T. (2003). Music preferences, personality style, and developmental issues of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 205-213.
- Selfhout, M.H.W., Branje, S.J.T., ter Bogt, T.F.M. i Meeus, W.H.J. (2009). The role of music preferences in early adolescents' friendship formation and stability. *Journal of Adolescence*, 32(1), 95-107.
- Sloboda, J.A., O'Neill, S.A. i Ivaldi, A. (2001). Functions of music in everyday life: An exploratory study using the experience sampling method. *Musicae Scientiae*, 5, 9-32.
- Tekman, H.G. i Hortacsu, N. (2002). Music and social identity: Stylistic identification as a response to musical style. *International Journal of Psychology*, 37, 277-285.
- Zillman, D. i Gan, S. (1997). Musical taste in adolescence. U: D.J. Hargreaves i A.C. North (Ur.), *The social psychology of music* (str. 161-188). London: Oxford University Press.

The Relationship Between Musical Preferences, Sociodemographic Characteristics and Big Five Personality Traits

Abstract

Musical preferences, as the simplest form of affective response to music, are determined by the interaction of different factors. According to the theory of musical preferences (Rentfrow and Gosling, 2003), the most prominent role in the creation of musical preferences are personality traits, self-concept, and cognitive abilities. The aim of this study was to determine the musical preferences of students of social-humanistic and natural-technical sciences, and to examine the role of some sociodemographic characteristics and Big Five personality traits in the preferences of musical styles. The study included fifteen examples of different musical genres. In addition to the questionnaire in which participants (N = 415) assessed the degree of preferences for musical fragments, an inventory of personality traits (Goldberg, 2001) was used. By the use of an exploratory factor analysis of musical preferences, four factors were identified, suggesting a different factor structure compared to previous research. The results showed that participants generally preferred complex and conventional musical styles, while other musical styles showed a lower degree of preference. Sociodemographic characteristics, except gender, were not found to be significant correlates of music preferences. The results confirmed the hypothesis about the significant role of personality traits in predicting musical preferences. Significant main effects of gender and musical style preferences, as well as significant interaction effects of gender, areas of study and musical styles were found.

Keywords: musical preferences, musical styles, personality traits, sociodemographic characteristics

Primljeno: 17.05.2010.